Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
GERARD HOGAN IŠVADA,
pateikta 2021 m. kovo 25 d.[1]

Byla C-768/19

Bundesrepublik Deutschland
prieš
SE,
dalyvaujant:
Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht

(*Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Tarptautinė apsauga – Papildoma apsauga – Direktyva 2011/95/ES – 2 straipsnio j punkto trečia įtrauka – Nacionalinėje teisėje numatyta suaugusiojo kaip nesusituokusio nepilnamečio, papildomos apsaugos gavėjo, vieno iš tėvų teisė į papildomą apsaugą – Data, reikšminga vertinant „nepilnamečio“ statusą“

I. Įžanga

1. Šis 2019 m. rugpjūčio 15 d. *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2019 m. spalio 18 d., susijęs su 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų[2] 2 straipsnio j punkto trečios įtraukos ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnio išaiškinimu. Jame ir vėl keliami bene nesibaigiantys kausimai, į kokį laiko momentą reikia atsižvelgti, kiek tai susiję su prašymais dėl šeimos susijungimo, pateikiamais suteikus tarptautinę apsaugą kitiems šeimos nariams.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant SE ir *Bundesrepublik Deutschland* (Vokietijos Federacinė Respublika) ginčą dėl pastarosios atsisakymo suteikti papildomą apsaugą SE kaip nesusituokusio nepilnamečio (SE sūnaus), kuriam šioje valstybėje narėje suteikta papildoma apsauga, vienam iš tėvų.

[1] Originalo kalba: anglų.
[2] OL L 337, 2011, p. 9.

3. Tam, kad SE ir jo sūnus būtų laikomi „šeimos nariais“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, SE sūnus turi būti, be kita ko, nepilnametis ir nesusituokęs[3]. Vokietijos Federacinė Respublika atsisakė suteikti papildomą apsaugą, remdamasi tuo, kad, nors SE prašė suteikti prieglobstį šioje valstybėje narėje dar tada, kai sūnus buvo nepilnametis, jis padavė oficialų prieglobsčio prašymą toje valstybėje narėje kitą dieną po to, kai sūnus tapo pilnametis.

4. Šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo prašoma nustatyti, be kita ko, į kokį laiko momentą reikia atsižvelgti vertinant, ar asmuo, atitinkantis apsaugos suteikimo reikalavimus (nagrinėjamu atveju – SE sūnus) yra „nepilnametis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką.

5. Vis dėlto prieš nagrinėjant šiuos klausimus pirmiausia reikia nurodyti bylai reikšmingas teisės aktų nuostatas ir pagrindinės bylos faktines aplinkybes.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 2011/95

6. Direktyvos 2011/95 1 straipsnyje „Tikslas“ numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimus.“

7. Šios direktyvos 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

<…>

j) šeimos nariai – tiek, kiek šeima jau egzistavo kilmės šalyje, toliau išvardyti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kurie yra toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje:

   – <…>,

   – <…>,

   – tėvas, motina ar kitas suaugęs asmuo, pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką atsakingas už tarptautinės apsaugos gavėją, jei tas gavėjas yra nepilnametis ir nesusituokęs;

k) nepilnametis – jaunesnis nei 18 metų trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės;

[3] Šis kriterijus šioje byloje nenagrinėjamas.

<…>“

8. Minėtos direktyvos 3 straipsnyje „Palankesni reikalavimai“ numatyta:

„Valstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva.“

9. Direktyvos 2011/95 23 straipsnyje „Šeimos vientisumo išsaugojimas“ nurodyta:

„1. Valstybės narės užtikrina galimybę išsaugoti šeimos vientisumą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kuriems patiems tokia apsauga negali būti suteikta, turėtų teisę į 24–35 straipsniuose nurodytas lengvatas nacionalinių procedūrų nustatyta tvarka, kiek tai suderinama su šeimos nario asmeniniu teisiniu statusu.

<…>“

10. Šios direktyvos 24 straipsnyje „Leidimai gyventi šalyje“ numatyta:

„<…>

2. Iškart po tarptautinės apsaugos suteikimo valstybės narės išduoda papildomos apsaugos statuso gavėjams ir jų šeimos nariams pratęsiamą leidimą gyventi šalyje, kuris turi galioti ne trumpiau kaip vienerius metus, o pratęsimo atveju – ne trumpiau kaip dvejus metus, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip“.

2. Direktyva 2013/32/ES

11. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos [4] 6 straipsnis „Galimybė naudotis procedūra“ suformuluotas taip:

„1. Asmeniui paprašius tarptautinės apsaugos kompetentingos pagal nacionalinę teisę tokius prašymus registruoti institucijos, registracija atliekama ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo prašymo [pateikimo] dienos.

Jeigu tarptautinės apsaugos prašoma kitų institucijų, kurios, tikėtina, gali gauti tokių prašymų, tačiau nėra kompetentingos juos registruoti pagal nacionalinę teisę, valstybės narės užtikrina, kad tokiu atveju registracija būtų vykdoma [atliekama] ne vėliau kaip per šešias [darbo] dienas nuo prašymo [pateikimo] dienos.

<…>

2. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos paprašęs asmuo turėtų veiksmingą galimybę prašymą pateikti kuo greičiau. Kai prašytojas nepateikia savo prašymo, valstybės narės gali atitinkamai taikyti 28 straipsnį.

[4] OL L 180, 2013, p. 60.

3. Nedarant poveikio 2 daliai, valstybės narės gali reikalauti, kad tarptautinės apsaugos prašymai būtų pateikti asmeniškai ir (arba) nurodytoje vietoje.

4. Nepaisant 3 dalies, laikoma, kad tarptautinės apsaugos prašymas yra pateiktas, kai atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos gauna prašytojo pateiktą blanką [formą] arba oficialų pranešimą, kai tai numatyta nacionalinėje teisėje.

<…>“

B. Vokietijos teisė

12. *Asylgesetz*[5] (Prieglobsčio įstatymas; toliau – *AsylG*) 13 straipsnyje numatyta:

„1. Prašymas suteikti prieglobstį egzistuoja tuo atveju, kai iš užsieniečio valios, išreikštos raštu, žodžiu arba kitaip, matyti, kad jis federalinėje teritorijoje siekia apsaugos nuo politinio persekiojimo arba prašo apsaugos nuo išsiuntimo iš šalies arba kitokio perdavimo valstybei, kurioje jam gresia persekiojimas, kaip tai suprantama pagal 3 straipsnio 1 dalį, arba didelė žala, kaip tai suprantama pagal 4 straipsnio 1 dalį.

<…>“

13. *AsylG* 14 straipsnyje nurodyta:

„1. Prašymas suteikti prieglobstį pateikiamas *Bundesamt* (Federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba) už užsieniečio priėmimą atsakingo priėmimo centro padaliniui. <…>

<…>“

14. *AsylG* 26 straipsnyje nustatyta:

„<…>

2. Prieglobsčio gavėjo vaikas, kuris prieglobsčio prašymo pateikimo momentu yra nepilnametis ir nesusituokęs, pateikus prašymą pripažįstamas turinčiu teisę į prieglobstį, jei užsieniečio pripažinimo prieglobsčio gavėju nebegalima ginčyti ir šis pripažinimas negali būti atšauktas ar panaikintas.

3. Nepilnamečio nesusituokusio prieglobsčio gavėjo tėvai arba kitas suaugęs asmuo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2011/95] 2 straipsnio j punktą, paprašius pripažįstami turinčiais teisę į prieglobstį, jei:

1) asmens pripažinimas turinčiu teisę į prieglobstį negali būti ginčijamas;

2) šeima, kaip apibrėžta Direktyvos [2011/95] 2 straipsnio j punkte, jau egzistavo valstybėje, kurioje teisę į prieglobstį turintis asmuo yra politiškai persekiojamas;

3) jie atvyko į šalį prieš pripažįstant asmenį turinčiu teisę į prieglobstį arba vos atvykę pateikė prieglobsčio prašymą;

[5] *BGBl.* 2008 I, p. 1798, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta versija.

4) asmens pripažinimas turinčiu teisę į prieglobstį negali būti atšauktas arba panaikintas;

5) jie rūpinasi teisę į prieglobstį turinčiu asmeniu.

Turinčio teisę į prieglobstį nepilnamečio nesusituokusiems broliams ir seserims, kurie jų prašymo pateikimo momentu yra nepilnamečiai, *mutatis mutandis* taikomi pirmojo sakinio 1–4 punktai.

<…>

5. Asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, šeimos nariams, kaip jie suprantami pagal 1–3 dalis, *mutatis mutandis* taikomos 1–4 dalys. Teisę į prieglobstį pakeičia pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga. <…>

<…>“

15. *AsylG* 77 straipsnyje numatyta:

„1. Pagal šį įstatymą nagrinėjamose bylose teismas atsižvelgia į faktinę ir teisinę situaciją, buvusią vykstant paskutiniam posėdžiui; jei prieš priimant sprendimą posėdis nebuvo rengiamas, lemiamą reikšmę turi priimant sprendimą buvusi situacija. <…>

<…>“

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

16. SE prašo suteikti jam papildomos apsaugos statusą remiantis tuo, kad jis yra šį statusą turinčio nesusituokusio nepilnamečio tėvas. Kaip tvirtina pats SE, jis yra Afganistano pilietis ir tėvas 1998 m. balandžio 20 d. gimusio sūnaus, kuris 2012 m. atvyko į Vokietijos Federacinės Respublikos teritoriją ir 2012 m. rugpjūčio 21 d. pateikė ten prieglobsčio prašymą[6].

17. 2016 m. gegužės 13 d. galutiniu *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba, Vokietija; toliau – Federalinė tarnyba) sprendimu SE sūnaus prieglobsčio prašymas buvo atmestas. Vis dėlto jam buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas.

18. Pats SE į Vokietijos Federacinę Respubliką atvyko sausuma 2016 m. sausio mėn. 2016 m. vasario mėn. jis paprašė prieglobsčio, o 2016 m. balandžio 21 d. pateikė oficialų tarptautinės apsaugos prašymą.

19. Federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba atmetė jo prašymus suteikti prieglobstį ir pabėgėlio arba papildomos apsaugos statusą, taip pat prašymą pripažinti, kad yra pagrindų, dėl kurių jį draudžiama išsiųsti iš šalies pagal *Aufenthaltsgesetz* (Vokietijos įstatymas dėl gyvenimo šalyje) 60 straipsnio 5 dalį ir 60 straipsnio 7 dalies pirmą sakinį.

[6] 2012 m. rugpjūčio 21 d. data nurodyta nacionalinės bylos medžiagoje, kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė Teisingumo Teismo kanceliarijai. Jos nėra prašyme priimti prejudicinį sprendimą, todėl ją turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

20. Ginčijamu sprendimu *Verwaltungsgericht* (Administracinis teismas, Vokietija) įpareigojo Vokietijos Federacinę Respubliką remiantis *AsylG* 26 straipsnio 5 dalimi, siejant ją su šio įstatymo 26 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu, suteikti papildomos apsaugos statusą SE kaip nesusituokusio nepilnamečio, papildomos apsaugos gavėjo, tėvui.

21. Kaip nurodo *Verwaltungsgericht* (Administracinis teismas), tuo metu, kai SE pateikė prieglobsčio prašymą, jo sūnus dar buvo nepilnametis, ir šis laiko momentas yra reikšmingas šiuo klausimu. Prieglobsčio prašymas turi būti laikomas pateiktu, kai tik kompetentinga institucija sužino apie apsaugos prašančio asmens prašomą prieglobstį.

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui paduotame kasaciniame skunde Vokietijos Federacinė Respublika nurodo, kad buvo pažeistas *AsylG* 26 straipsnio 3 dalies pirmas sakinys. Jos teigimu, pagal *AsylG* 77 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį lemiamas veiksnys vertinant faktines ir teisines aplinkybes iš principo yra bylą iš esmės nagrinėjusio teismo paskutinio posėdžio laikas, o jei tokio teismo posėdžio nebuvo rengiama – momentas, kai bylą iš esmės nagrinėjęs teismas priėmė galutinį sprendimą. *AsylG* 26 straipsnio 3 dalyje šiuo klausimu nenumatyta jokių aiškių išimčių. Iš jo faktinių reikalavimų ir struktūros galima spręsti, kad bet kuriuo atveju išvestinė teisė gali atsirasti tik dėl nepilnamečio, kuris jo statuso suteikimo metu vis dar buvo nepilnametis. Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad minėta nuostata atitinka teisę į apsaugą turinčio nepilnamečio interesus, o apsauga iš esmės taikoma tik kol jis yra nepilnametis.

23. Vokietijos Federacinė Respublika taip pat teigia, kad net jei „nepilnamečio“ statusas būtų grindžiamas vieno iš jo tėvų prieglobsčio prašymo pateikimo data, šiuo klausimu lemiamas yra ne momentas, kai buvo faktiškai paprašyta prieglobsčio (*AsylG* 13 straipsnis), o oficialaus prieglobsčio prašymo pateikimo laikas (*AsylG* 14 straipsnis). Tam, kad būtų įvykdytas *AsylG* 26 straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje nustatytas reikalavimas dėl prašymo, nepakanka, kad kompetentinga institucija, šioje byloje nagrinėjamu atveju – Federalinė tarnyba, tik žinotų apie prašomą prieglobstį. Būtina pripažinimo sąlyga yra (oficialus) prašymas, o kad jis galiotų, turi būti pateiktas tik kompetentingai institucijai.

24. Tokiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar, esant situacijai, kai prieglobsčio prašytojas, turintis vaiką, su kuriuo gyveno šeimoje kilmės šalyje ir kuriam sulaukus pilnametystės buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas pagal iki sulaukiant pilnametystės pateiktą prašymą (toliau – apsaugos gavėjas), prieš tam vaikui tampant pilnamečiui atvyko į apsaugos gavėjo priimančiąją valstybę narę ir ten taip pat pateikė tarptautinės apsaugos prašymą (toliau – prieglobsčio prašytojas) ir kai nacionalinės teisės nuostatoje, siekiant suteikti teisę į papildomą apsaugą, kildinamą iš apsaugos gavėjo, daroma nuoroda į Direktyvos 2011/95/ES 2 straipsnio j punktą, sprendžiant klausimą, ar apsaugos gavėjas yra „nepilnametis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2011/95] 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, turi būti vadovaujamasi sprendimo, priimto dėl prieglobsčio prašytojo prieglobsčio prašymo, data, ar vis dėlto ankstesniu momentu, pavyzdžiui, kai:

a) apsaugos gavėjui buvo suteikta papildoma apsauga;

b) prieglobsčio prašytojas pateikė prieglobsčio prašymą;

c) prieglobsčio prašytojas atvyko į priimančiąją valstybę narę arba

d) apsaugos gavėjas pateikė prieglobsčio prašymą?

2. Tuo atveju:

a) jei lemiamą reikšmę turi prieglobsčio prašymo pateikimo data:

ar šiuo klausimu reikia remtis raštu, žodžiu ar kitaip išreikštu pageidavimu gauti apsaugą, apie kurį tapo žinoma už prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimą atsakingai nacionalinės valdžios institucijai (pageidavimas gauti prieglobstį), ar oficialiai pateiktu tarptautinės apsaugos prašymu?

b) Jei lemiamą reikšmę turi prieglobsčio prašytojo atvykimo į šalį ar jo prieglobsčio prašymo pateikimo data: ar turi reikšmės tai, kad tuo momentu dar nebuvo priimtas sprendimas dėl apsaugos gavėjo, kuriam vėliau buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, apsaugos prašymo?

3 a) Kokie reikalavimai turi būti keliami pirmajame prejudiciniame klausime aprašytoje situacijoje, kad prieglobsčio prašytojas būtų laikomas „šeimos nariu“ (Direktyvos [2011/95] 2 straipsnio j punktas), kuris „yra toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje“, kur yra tarptautinės apsaugos gavėjas, ir su kuriuo šeiminiai ryšiai egzistavo „jau kilmės šalyje“? Ar tai visų pirma reiškia, kad apsaugos gavėjo ir prieglobsčio prašytojo šeimos gyvenimas, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 7 straipsnį, priimančiojoje valstybėje narėje turėjo būti atnaujintas, ar pakanka, kad apsaugos gavėjas ir prieglobsčio prašytojas tik tuo pačiu metu būtų priimančiojoje valstybėje narėje? Ar vienas iš tėvų laikomas šeimos nariu taip pat tuo atveju, jei, sprendžiant iš konkrečios bylos aplinkybių, atvykdamas į šalį neketino faktiškai prisiimti Direktyvos [2011/95] 2 straipsnio j punkto trečioje įtraukoje nurodytos atsakomybės už dar nepilnametį ir nesusituokusį tarptautinės apsaugos gavėją?

b) Jei į trečiojo prejudicinio klausimo a dalį reikia atsakyti taip, kad apsaugos gavėjo ir prieglobsčio prašytojo šeimos gyvenimas, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 7 straipsnį, turėjo būti atnaujintas priimančiojoje valstybėje narėje, ar turi reikšmės tai, kokiu momentu jis buvo atnaujintas? Ar šiuo klausimu visų pirma svarbu atsižvelgti į tai, ar šeimos gyvenimas buvo atnaujintas per tam tikrą laikotarpį po prieglobsčio prašytojo atvykimo, prieglobsčio prašytojo prašymo pateikimo dieną, ar tuo momentu, kai apsaugos gavėjas dar buvo nepilnametis?

4. Ar prieglobsčio prašytojo, kaip šeimos nario, statusas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos [2011/95] 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, pasibaigia apsaugos gavėjui sulaukus pilnametystės ir atitinkamai išnykus atsakomybei už nepilnametį ir nesusituokusį asmenį? Jei būtų atsakyta neigiamai: ar šis šeimos nario statusas (ir su juo susijusios teisės) išlieka ir toliau neribotą laiką, ar išnyksta suėjus tam tikram terminui (jei taip: kokiam) arba atsitikus tam tikriems įvykiams (jei taip: kokiems)?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

25. Rašytines pastabas pateikė Vokietijos ir Vengrijos vyriausybės ir Europos Komisija. 2020 m. gegužės 26 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 55 straipsnio 1 dalies b punktą šios bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas, kol bus

priimtas 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje pateikusiam teismui buvo pranešta apie minėtą sprendimą siekiant išsiaiškinti, ar jis ketina atsiimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą ar ne. 2020 m. rugpjūčio 19 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2020 m. rugpjūčio 26 d., prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pranešė Teisingumo Teismui, kad neketina atsiimti prašymo. 2020 m. rugpjūčio 28 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu šią bylą nuspręsta nagrinėti toliau.

26. 2020 m. lapkričio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimu Vokietijos vyriausybės buvo paprašyta paaiškinti skirtumą Vokietijos teisėje, visų pirma susijusį su procedūra, terminais ir sąlygomis, tarp neoficialaus prašymo suteikti prieglobstį, kaip jis suprantamas pagal *AsylG* 13 straipsnio 1 dalį, ir oficialaus prašymo suteikti prieglobstį, kaip jis suprantamas pagal to paties įstatymo 14 straipsnio 1 dalį. Vokietijos vyriausybė atsakė į šį klausimą 2020 m. gruodžio 14 d.

27. 2020 m. lapkričio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimu pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį suinteresuotųjų šalių buvo paprašyta pateikti pastabas dėl to, kokių pasekmių galimai sukelia 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577), siekiant visų pirma atsakyti į šioje byloje pateiktą pirmąjį prejudicinį klausimą. Vengrijos vyriausybė ir Komisija pateikė pastabas šiuo klausimu.

V. Teisingumo Teismo jurisdikcija

28. Vokietijos vyriausybė iškėlė abejonių dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos nagrinėti pateiktus prejudicinius klausimus. Minėtos vyriausybės teigimu, pateiktais klausimais, prašoma išaiškinti nacionalinę nuostatą, kuri nėra privalomai nustatyta Sąjungos teisės ir pagal kurios formuluotę nuoroda į Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte pateiktas sąvokų apibrėžtis daroma tik dėl sąvokų „kitas suaugęs asmuo“ ir „šeima“.

29. Reikėtų pažymėti, kad savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką ir Chartijos 7 straipsnį. Šiuose klausimuose nėra jokios nuorodos į nacionalinę teisę.

30. Vis dėlto iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą darytina išvada, kad SE prašo suteikti jam tarptautinę apsaugą kaip šeimos nariui (nesusituokusio nepilnamečio vaiko vienam iš tėvų) pagal *AsylG* 26 straipsnio 5 dalį, siejant su šio įstatymo 26 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu, o ne pagal Sąjungos teisę, konkrečiai – Direktyvą 2011/95. Vis dėlto atrodytų, kad klausimas, ar bylai reikšmingu laiko momentu SE sūnus buvo nesusituokęs nepilnametis, taigi, ar SE yra šeimos narys pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, yra pagrindinis nustatant SE statusą pagal nacionalinę teisę. Taip yra dėl *AsylG* 26 straipsnio 3 dalyje pateiktos nuorodos į Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punktą[7].

[7] Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, „pareiškėjo prašymas suteikti papildomą apsaugą jam, kaip vienam iš tėvų, būtų patenkintas, jei sūnus reikšmingu vertinimo momentu buvo nepilnametis, kaip tai suprantama pagal *AsylG* 26 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį, o pareiškėjas turėjo vaiko globos teisę pagal *AsylG* 26 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio 5 punktą. *AsylG* 26 straipsnio 3 dalimi siekiama įgyvendinti Direktyvos [2011/95] 23 straipsnio 2 dalį <...>“. Žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 12 ir 13 punktus.

31. 2018 m. spalio 4 d. Sprendime *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 68–74 punktai) Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvoje 2011/95 pabėgėlio ar papildomos apsaugos statuso nenumatyta išplėsti ir taikyti asmens, kuriam šis statusas suteiktas, šeimos nariams. Vadinasi, pagal minėtos direktyvos 23 straipsnį reikalaujama tik to, kad valstybės narės iš dalies pakeistų savo nacionalinės teisės aktus, kad tokio statuso turėtojo šeimos nariai, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio j punktą, jei atskirai neatitinka tokio statuso reikalavimų, turėtų teisę į tam tikras lengvatas, kurios apima, be kita ko, leidimą gyventi šalyje, galimybę įsidarbinti arba mokytis ir kuriomis siekiama išsaugoti šeimos vientisumą. Vis dėlto remiantis Direktyvos 2011/95 3 straipsniu valstybei narei leidžiama, kai ji suteikia tarptautinę apsaugą šeimos nariui, pagal šioje direktyvoje nustatytą sistemą išplėsti šios apsaugos apimtį ir įtraukti kitus šeimos narius, jeigu jiems netaikomas šios direktyvos 12 straipsnyje nurodytas netaikymo pagrindas ir jeigu dėl poreikio išsaugoti šeimos vientisumą jų situacija atitinka tarptautinės apsaugos teikimo esmę.

32. Teisingumo Teismas taip pat yra konstatavęs, kad pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos suteikimas šeimos nariams kaip išvestinės teisės, siekiant išsaugoti suinteresuotųjų asmenų šeimos vientisumą, atitinka tarptautinės apsaugos teikimo esmę [8].

33. Tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, bet iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos regis matyti [9], kad Vokietijos Federacinė Respublika pasinaudojo pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį suteikta galimybe numatyti platesnę apsaugą kai kuriems Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte nurodytiems šeimos nariams.

34. Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pateikto dėl Sąjungos teisės nuostatų, esant tokioms situacijoms, kai, net jeigu pagrindinės bylos aplinkybėmis Sąjungos teisė tiesiogiai netaikoma, minėtos Sąjungos teisės nuostatos tapo taikytos pagal nacionalinę teisę, joje padarius *nuorodą* į šių nuostatų turinį. Iš tiesų, esant tokioms situacijoms, Sąjunga tikrai suinteresuota, kad, siekiant išvengti aiškinimo skirtumų ateityje, iš Sąjungos teisės perimtos nuostatos būtų aiškinamos vienodai. Be to, Teisingumo Teismo atliekamas Sąjungos teisės nuostatų aiškinimas, esant į jos taikymo sritį nepatenkančioms situacijoms, pateisinamas, jei šios nuostatos, vadovaujantis nacionaline teise, yra tiesiogiai ir besąlygiškai taikomos tokioms situacijoms, siekiant užtikrinti, kad ir šios, ir Sąjungos teisės reglamentuojamos situacijos būtų vertinamos vienodai [10].

35. Kadangi AsylG 26 straipsnio 3 dalyje konkrečiai nurodoma šeimos sąvoka pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punktą ir nėra nieko, kas rodytų, kad pastaroji nuostata nėra tiesiogiai ir be išlygų taikytina tokioms situacijoms, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, Sąjunga yra akivaizdžiai suinteresuota, kad Teisingumo Teismas priimtų sprendimą dėl šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

36. Manau, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į pateiktus klausimus.

[8] Šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 73 punktas).

[9] Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 13 punkte šį prašymą pateikęs teismas nurodė, kad *AsylG* 26 straipsnio 3 dalis skirta įgyvendinti Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 daliai. Mano nuomone, šios nacionalinės teisės nuostatos taikymo sritis yra platesnė nei Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies ir pagal nacionalinę nuostatą tarptautinė apsauga tam tikromis aplinkybėmis taikoma ir šeimos nariams, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

[10] 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *K ir B* (C-380/17, EU:C:2018:877, 34–37 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 35–37 punktai).

VI. Pateiktų prejudicinių klausimų svarstymas

A. Pirmasis ir antrasis prejudiciniai klausimai

1. Įvadinės pastabos

37. Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos galima nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai vienas iš tėvų (šiuo atveju SE) siekia išvestinės teisės į papildomą apsaugą pagal nacionalinę teisę, remdamasis nesusituokusio nepilnamečio vaiko turimu papildomos apsaugos statusu, siekia sužinoti, į kokį laiko momentą reikia atsižvelgti nustatant, ar asmuo, atitinkantis tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimus (nagrinėjamu atveju – SE sūnus), yra „nepilnametis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką [11].

38. Kaip Komisija pažymėjo savo pastabose, atsakymas į šį klausimą yra būtinas Sąjungos teisės požiūriu, siekiant nustatyti, ar SE turi teisę reikalauti, kaip numatyta Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje, šios direktyvos 24–35 straipsniuose numatytų lengvatų [12].

39. Pagrindinėje byloje nekyla klausimo dėl sąvokos „nepilnametis“, vartojamos Direktyvos 2011/95 2 straipsnio k punkte; jame nurodyta, kad tai – „jaunesnis nei 18 metų trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės“.

40. Vis dėlto kyla klausimas, koks laiko momentas yra reikšmingas, kai yra vertinamas asmens kaip „nepilnamečio“ statusas siekiant nustatyti, ar šis nepilnametis ir kitas asmuo yra „šeimos nariai“ pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką. Pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punktą sąvoka „šeimos nariai“ tiek, kiek šeima jau egzistavo kilmės šalyje, apima nesusituokusio nepilnamečio, tarptautinės apsaugos gavėjo, tėvą, kuris yra toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje.

41. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė Teisingumo Teismui penkias galimas datas, t. y. kai:

– buvo priimtas sprendimas dėl SE prieglobsčio prašymo (1 klausimo pagrindinė dalis),

– SE sūnui buvo suteikta papildoma apsauga (1 klausimo a punktas),

– SE pateikė prieglobsčio prašymą (1 klausimo b punktas),

[11] Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad SE sūnus, kai 2016 m. sausio mėn. atvyko į Vokietiją ir 2016 m. vasario mėn. pateikė prieglobsčio prašymą, buvo nepilnametis. Vis dėlto 2016 m. balandžio 20 d., dieną prieš SE pateikiant oficialų tarptautinės apsaugos prašymą (2016 m. balandžio 21 d.), sūnus tapo pilnametis. Beje, 2016 m. gegužės 13 d., kai SE sūnui buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, jis jau nebebuvo nepilnametis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad vertinant, ar apsaugos gavėjas yra „nepilnametis“, nacionalinių teismų praktikoje tam tikrais atvejais, laikantis *AsylG* 77 straipsnyje nustatyto principo, taip pat atsižvelgiama į tai, kada buvo priimtas sprendimas dėl vieno iš tėvų prieglobsčio prašymo. Vis dėlto kai kuriais atvejais buvo pripažinta, kad pakanka, jog apsaugos gavėjas vis dar būtų nepilnametis tuo metu, kai vienas iš tėvų pateikia prieglobsčio prašymą. Šiuo klausimu pateikiami motyvai bendrai grindžiami Sąjungos teisės nuostatomis, o konkretus išvestinės tarptautinės apsaugos suteikimo vaikams momentas (žr. *AsylG* 26 straipsnio 2 dalį) aiškiai nustatomas remiantis tėvams suteikta tarptautine apsauga, nepaisant trūkstamo reglamentavimo šiuo klausimu. Žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 16 punktą.

[12] Teisingumo Teismas negali nuspręsti, kokių pasekmių turi sukelti jo atsakymas pagal nacionalinę teisę, visų pirma atsižvelgiant į *AsylG* 26 straipsnio 5 dalį, siejant ją su šio įstatymo 26 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu. Tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

– SE atvyko į Vokietiją (1 klausimo c punktas) arba

– SE sūnus pateikė prieglobsčio prašymą (1 klausimo d punktas).

42. Vokietijos vyriausybės nuomone, reikšmingas laiko momentas vertinant „nepilnamečio“ statusą pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką yra sprendimo dėl prašymo, kurį pateikė šeimos narys, pageidaujantis remtis konkrečia teise, kildinama iš apsaugos gavėjo turimos teisės, priėmimo data.

43. Vengrijos vyriausybės nuomone, esamojo laiko vartojimas Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečioje įtraukoje patvirtina, kad „nepilnamečio“ statusas negali būti aiškinamas atgaline data. Taigi faktinė ir teisinė situacija, kuria grindžiamas sprendimas, turėtų būti analizuojama ir vertinama atsižvelgiant į sprendimo priėmimo metu buvusias aplinkybes. Kitoks aiškinimas šioje byloje reikštų, kad institucijos savo sprendimą turėtų grįsti fikcija, kad asmuo vis dar yra nepilnametis, nors iš tikrųjų taip jau nėra. Tokios fikcijos negalima grįsti Direktyvos 2011/95 tekstu ar tikslais ir ji prieštarautų teisiniam saugumui. Minėtos vyriausybės teigimu, reikšmingas laiko momentas yra sprendimo dėl tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nario tarptautinės apsaugos prašymo priėmimo data.

44. Komisija laikosi nuomonės, kad Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečia įtrauka ir 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinamos taip, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuriam jo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo valstybėje narėje metu dar nebuvo suėję 18 metų, bet kuris vykstant procedūrai tapo pilnametis ir kuriam vėliau buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, laikytinas „nepilnamečiu“ pagal 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, jeigu jo tėvas atvyko į tos pačios valstybės narės teritoriją prieš apsaugos gavėjui tampant pilnamečiui ir per pagrįstą laikotarpį nuo tos dienos, kai apsaugos gavėjas buvo pripažintas pilnamečiu, pateikė Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nurodytą prašymą.

2. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas „A ir S“ (C-550/16, EU:C:2018:248)

45. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad nurodydamas įvairias laiko alternatyvas šį prašymą pateikęs teismas bent iš dalies rėmėsi 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimu *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248)[13]. Taigi, kad būtų galima geriau suprasti skirtingas šio teismo nurodytas laiko alternatyvas, išsamiau apžvelgsiu tos bylos faktines aplinkybes ir joje priimtą sprendimą.

46. Byla, kurioje priimtas 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248), buvo susijusi su nelydimos nepilnametės, kuri atvyko į Nyderlandus ir paprašė prieglobsčio dar būdama nepilnametė, bet gavo pabėgėlio statusą ir pateikė prašymą dėl susijungimo su tėvais jau *po to*, kai tapo pilnametė, teise.

47. Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą[14] 2 straipsnio f punktas[15] turi būti aiškinamas taip, kad „nepilnamečiu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, turi būti laikomas trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris neturėjo 18 metų atvykimo į valstybės narės teritoriją ir prieglobsčio prašymo toje valstybėje pateikimo momentu, bet kuris vykstant prieglobsčio

[13] Žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 18 punktą.

[14] Šioje nuostatoje numatyta, kad „nelydimas nepilnametis“ – tai jaunesnis nei 18 metų trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, atvykęs į valstybių narių teritoriją nelydimas pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką už jį atsakingo suaugusiojo, kol juo nepradeda veiksmingai rūpintis toks asmuo; įskaitant nepilnametį, kuris liko nelydimas po to, kai jis atvyko į valstybių narių teritoriją.

[15] OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224.

procedūrai sulaukė pilnametystės, ir vėliau atgaline data jam suteiktas prieglobstis nuo jo prieglobsčio prašymo pateikimo dienos. Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2003/86 2 straipsnio f punktas, siejamas su jos 10 straipsnio 3 dalies a punktu [16], turėtų būti aiškinamas taip, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris atvykimo į valstybės narės teritoriją ir prieglobsčio prašymo šioje valstybėje narėje pateikimo momentu neturi 18 metų, bet vykstant prieglobsčio procedūrai sulaukia pilnametystės ir vėliau jam suteikiamas pabėgėlio statusas, vis dėlto turi būti laikomas „nepilnamečiu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

48. Teisingumo Teismo teigimu, jei teisė į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą priklausytų nuo momento, kai kompetentinga nacionalinė valdžios institucija oficialiai priima sprendimą pripažinti atitinkamam asmeniui pabėgėlio statusą, užuot skatinus nacionalines valdžios institucijas prioritetine tvarka nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus, kuriuos pateikė nelydimi nepilnamečiai, siekiant atsižvelgti į jų ypatingą pažeidžiamumą, toks aiškinimas galėtų turėti priešingą poveikį ir sudaryti kliūčių tiek Direktyva 2013/32, tiek direktyvomis 2003/86 ir 2011/95 siekiamam tikslui užtikrinti, kad pagal Chartijos 24 straipsnio 2 dalį valstybės narės, taikydamos šias direktyvas, visų pirma atsižvelgtų į vaiko interesus [17].

49. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad jei į tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo datą būtų atsižvelgiama kaip į datą, kuria reikia remtis vertinant pabėgėlio amžių siekiant taikyti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą, tai leistų užtikrinti vienodą ir numatomą visų prašymus pateikusių asmenų, kurie chronologiškai yra tokioje pačioje situacijoje, vertinimą ir garantuotų, kad tai, ar prašymas bus patenkintas, iš esmės priklausytų nuo aplinkybių, susijusių su prašymą pateikusiu asmeniu, o ne nuo administracijos, pavyzdžiui, kiek ji užtruktų nagrinėdama tarptautinės apsaugos prašymą arba prašymą dėl šeimos susijungimo. Vis dėlto Teisingumo Teismas nurodė, kad pabėgėlis, kuris prašymo pateikimo metu turėjo nelydimo nepilnamečio statusą, bet vykstant procedūrai sulaukė pilnametystės, turi pateikti prašymą dėl šeimos susijungimo per pagrįstą laikotarpį [18]. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad prašymas turi būti paduotas per tris mėnesius nuo tos dienos, kai atitinkamam „nepilnamečiui“ buvo pripažintas pabėgėlio statusas.

[16] Šioje nuostatoje iš esmės numatyta, kad jei pabėgėlis yra nelydimas nepilnametis, tam, kad šeima galėtų susijungti, valstybės narės turi leisti atvykti į šalį ir gyventi jo tiesiosios aukštutinės linijos pirmojo giminystės laipsnio giminėms.

[17] Žr. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) 58 punktą ir 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577) 36 ir 37 punktus. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) 49 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nei pats Direktyvos 2003/86 2 straipsnio f punktas, nei jos 10 straipsnio 3 dalies a punktas neleidžia pateikti atsakymo į toje byloje užduotą klausimą. Todėl jis taip pat nagrinėjo bendrą šios direktyvos sistemą ir tikslą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, jog tam, kad teisė į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą būtų siejama su momentu, kai kompetentinga nacionalinė institucija oficialiai priima sprendimą, kuriuo asmeniui pripažįstamas pabėgėlio statusas, ir dėl to priklausytų nuo to, kaip operatyviai ši institucija išnagrinėja tarptautinės apsaugos prašymą, tai paveiktų šios nuostatos veiksmingumą ir prieštarautų ne tik šios direktyvos tikslui sudaryti palankesnes sąlygas šeimos susijungimui ir užtikrinti ypatingą apsaugą pabėgėliams, visų pirma nelydimiems nepilnamečiams, bet taip pat vienodo požiūrio ir teisinio saugumo principams. Žr. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) 55 punktą.

[18] 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) 50 punkte Teisingumo Teismas iš esmės priminė, kad Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktas taikomas tik valstybių narių pripažintų pabėgėlių šeimos susijungimui.

3. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas „État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)“ (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577)

50. Taip pat manau, kad šiai bylai reikšmingas 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas*) (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577), kuris buvo priimtas po šioje byloje pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

51. Toje byloje Teisingumo Teismo buvo klausiama, be kita ko, ar Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punktas turi būti aiškinamas taip, kad data, kuria turi būti remiamasi nustatant, ar nesusituokęs trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra „nepilnametis vaikas“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, yra prašymo leisti nepilnamečiams vaikams atvykti į šalį ir gyventi joje dėl šeimos susijungimo pateikimo data, ar kompetentingų šios valstybės narės valdžios institucijų sprendimo dėl šio prašymo priėmimo data, atitinkamu atveju – po to, kai yra paduodamas skundas dėl sprendimo atmesti tokį prašymą.

52. Teisingumo Teismas minėto sprendimo 36 ir 37 punktuose aiškiai nurodė, kad jeigu vertinant prašytojo amžių taikant Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punktą reikia remtis data, kai kompetentinga atitinkamos valstybės narės institucija priima sprendimą dėl prašymo leisti atvykti į šios valstybės teritoriją ir gyventi joje dėl šeimos susijungimo, tai neatitiktų nei šia direktyva siekiamų tikslų, nei reikalavimų, kylančių iš Chartijos 7 straipsnio ir 24 straipsnio 2 dalies, nes kompetentingos nacionalinės institucijos ir teismai gali būti neskatinami prioritetine tvarka nagrinėti nepilnamečių pateiktus prašymus taip skubiai, kaip tai yra reikalinga, kad būtų atsižvelgta į jų pažeidžiamumą, todėl jų veiksmai galėtų sukelti pavojų šių nepilnamečių prašytojų teisės aktuose numatytoms teisėms į šeimos susijungimą. Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punktas turi būti aiškinamas taip, kad data, kuria turi būti remiamasi nustatant, ar nesusituokęs trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra nepilnametis vaikas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, yra prašymo leisti atvykti į šalį ir gyventi joje dėl nepilnamečių vaikų susijungimo su šeima pateikimo data, o ne data, kai šios valstybės narės kompetentingos institucijos priima sprendimą dėl šio prašymo.

4. Glausta atitinkamų teismo sprendimų analizė

53. Kaip jau nurodžiau, 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) ir 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas*) (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577) buvo susiję su Direktyvos 2003/86 aiškinimu.

54. Iš pradžių reikėtų pabrėžti, kad Direktyva 2003/86 buvo priimta 2003 m. rugsėjo 22 d. Taigi ji buvo priimta likus maždaug šešiems mėnesiams iki 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų[19] priėmimo. Direktyva 2004/83, kuri vėliau buvo pakeista Direktyva 2011/95, Sąjungos teisėje pirmą kartą įtvirtinta papildomos apsaugos sąvoka. Ši chronologija skirta paaiškinti, kodėl Direktyvoje 2003/86 nurodomi tik pabėgėliai ir nenurodomi trečiųjų šalių piliečiai ar asmenys be pilietybės, kuriems taikomas papildomos apsaugos statusas.

[19] OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96.

Nors pabėgėlių šeimos narių teisės daugiausia reglamentuotos direktyvomis 2003/86 ir 2011/95[20], pirmoji direktyva nėra susijusi su papildomos apsaugos statusą turinčių asmenų šeimos narių teisėmis.

55. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimo *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192) 34 punkte Teisingumo Teismas patvirtino, kad Direktyva 2003/86 turi būti aiškinama kaip netaikoma papildomos apsaugos gavėjo šeimos nariams, kurie yra trečiosios šalies piliečiai[21].

56. Manau, kad pozicija, kurios laikytasi 2018 m. balandžio 12 d. Sprendime *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) dėl nelydimo nepilnamečio, turėjusio pabėgėlio statusą, teisės į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 2 straipsnio f punktą ir 10 straipsnio 3 dalies a punktą, yra naudinga nagrinėjant šią bylą. Vis dėlto toje byloje pateikta analizė negali būti visiškai pritaikyta šiai bylai, nes yra tam tikrų svarbių faktinių ir teisinių skirtumų. Visų pirma byloje, kurioje priimtas 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248), šeimos susijungimo pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą siekė *nelydimas nepilnametis vaikas*, o ne (kaip šioje byloje nagrinėjamu atveju) vienas iš tėvų, siekiantis prisijungti prie savo vaiko, remdamasis, be kita ko, Direktyvos 2011/95 23 ir paskesniais straipsniais.

57. Be to, nors ši byla susijusi su asmens, kuriam buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, vieno iš tėvų teisių klausimu, byla, kurioje priimtas 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577), taip pat šiek tiek skiriasi, nes ji susijusi su Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punkto, pagal kurį reikalaujama, kad valstybės narės leistų pabėgėlio nesusituokusiems nepilnamečiams vaikams atvykti į šalį ir gyventi joje, išaiškinimu.

5. Jurisprudencijos taikymas šioje byloje

58. Reikėtų pažymėti, kad Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečioje įtraukoje nenurodyta, į kokį laiko momentą reikia atsižvelgti. Nors būtų buvę gerai, jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų patikslinęs šį aspektą, vis dėlto net ir nesant tokio patikslinimo negalima daryti išvados, kad kiekviena valstybė narė gali vienašališkai nustatyti, kokį laiko momentą ji nori pasirinkti nustatant, ar tam tikri asmenys yra „šeimos nariai“ pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką. Darau tokią išvadą dėl kelių priežasčių.

59. Pirma, Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečioje įtraukoje nepateikiama jokios nuorodos į nacionalinę teisę ar valstybes nares ir, antra, šioje nuostatoje ar kurioje nors kitoje Direktyvos 2011/95 nuostatoje nėra nieko, kas leistų manyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas atsakomybę už reikšmingo laiko momento nustatymą ketino palikti kiekvienos valstybės narės diskrecijai.

60. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendime *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 41 punktas) ir 2020 m. liepos 16 d. Sprendime *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577, 30 punktas) Teisingumo Teismas priminė, jog iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principų reikalavimų matyti, kad jei Sąjungos teisės akto nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, kiek tai susiję su šios nuostatos

[20] Taip pat žr. Direktyvą 2013/32.

[21] Žr. Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 2 dalies c punktą.

prasmės ir apimties nustatymu, jos reikšmė visoje Europos Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą.

61. Mano nuomone, Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečia įtrauka turi būti aiškinama atsižvelgiant į šios direktyvos 23 straipsnį, kurio 1 dalyje labai aiškiai ir vienareikšmiai nurodyta, kad „valstybės narės *užtikrina* galimybę išsaugoti šeimos vientisumą“ (išskirta mano). Be to, Direktyvos 2011/95 16 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų Chartijoje ir siekiama skatinti taikyti, be kita ko, Chartijos 7 ir 24 straipsnius.

62. Pagal suformuotą jurisprudenciją Chartijos 7 straipsnis, kuriuo pripažįstama teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, turi būti skaitomas kartu su pareiga atsižvelgti į viršesnį vaiko interesą, pripažintą Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje, taip pat į Chartijos 24 straipsnio 3 dalyje nurodytą būtinybę vaikui reguliariai palaikyti asmeninius santykius su savo abiem tėvais [22].

63. Iš to, kas nurodyta pirma, darytina išvada, kad Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečia įtrauka turi būti aiškinama atsižvelgiant į vaiko interesą ir siekiant skatinti šeimos gyvenimą.

64. Manau, kad tokioje byloje, kaip ši, nagrinėjamo vaiko interesų ar šeimos gyvenimo skatinimo ir 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) bei 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577) logikos neatitiktų tai, jei laiko momentas, reikšmingas vertinant „nepilnamečio“ statusą pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, būtų faktinio sprendimo dėl SE prieglobsčio prašymo priėmimo data [23] arba papildomos apsaugos suteikimo SE sūnui data [24].

65. Iš 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 55 punktas) ir 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577) aišku, jog Teisingumo Teismas nemanė, kad pareiškėjo teisė į šeimos gyvenimą turėtų priklausyti nuo nacionalinio prašymo nagrinėjimo ir sprendimo priėmimo proceso greičio ir trukmės. Minėti du sprendimai grindžiami principu, kad teisė paduoti prašymą dėl šeimos susijungimo negali priklausyti nuo trečiųjų asmenų tam tikrų sprendimų galimų priėmimo datų.

66. Mano nuomone, taip yra neatsižvelgiant į tai, ar papildomos apsaugos statuso pripažinimas pagal Direktyvą 2011/95 yra deklaratyvus aktas, ar ne. Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, jog Direktyvos 2011/95 21 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad pabėgėlio statuso pripažinimas yra deklaratyvus aktas. Vis dėlto dėl papildomos apsaugos Direktyvoje 2011/95 nėra lygiavertės

22 2019 m. kovo 13 d. Sprendimas *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 55 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

23 1 klausimo pirma pastraipa.

24 1 klausimo a punktas.

konstatuojamosios dalies[25]. Nors 2018 m. balandžio 12 d. Sprendime *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) nurodoma, kad pabėgėlio statuso pripažinimas yra deklaratyvus[26], tame sprendime Teisingumo Teismas pabrėžė, kad jeigu teisė į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą būtų siejama su momentu, kai kompetentinga nacionalinė institucija oficialiai priima sprendimą, kuriuo asmeniui pripažįstamas pabėgėlio statusas, ir dėl to priklausytų nuo to, kaip operatyviai ši institucija išnagrinėja tarptautinės apsaugos prašymą, tai paveiktų šios nuostatos veiksmingumą. Tokia situacija prieštarautų ne tik minėtos direktyvos tikslui sudaryti palankesnes sąlygas šeimos susijungimui ir užtikrinti ypatingą apsaugą pabėgėliams, visų pirma nelydimiems nepilnamečiams, bet taip pat vienodo požiūrio ir teisinio saugumo principams[27].

67. Panašios pozicijos Teisingumo Teismas laikėsi 2020 m. liepos 16 d. Sprendime *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577). Vis dėlto nurodydamas motyvus Teisingumo Teismas nesirėmė akto, kuriuo pripažįstamas pabėgėlio statusas, deklaratyviu pobūdžiu ir pabrėžė iš Chartijos 7 straipsnio bei 24 straipsnio 2 ir 3 dalių kildinamas teises bei atitinkamų vaikų interesus. Jis pažymėjo, kad teisė į šeimos susijungimą neturėtų priklausyti nuo atsitiktinių ir nenuspėjamų aplinkybių, kurios savo ruožtu visiškai priklausytų nuo atitinkamos valstybės narės kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų ir teismų[28].

68. Iš Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje turimos nacionalinės bylos medžiagos atrodo, kad nuo to laiko, kai SE sūnus pateikė prieglobsčio prašymą (2012 m. rugpjūčio 21 d.), iki dienos, kai jam buvo suteikta papildoma apsauga (2016 m. gegužės 13 d.), praėjo beveik ketveri metai, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šis teismas niekaip nepaaiškino tokio ilgo laikotarpio. Būtų galima spėti, jog taip galėjo nutikti todėl, kad SE sūnus teisiškai ginčijo Federalinės tarnybos sprendimus atmesti jo prieglobsčio prašymą, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Pakanka pažymėti, kad SE prieglobsčio prašymas nagrinėjamas nuo 2016 metų.

69. Mano nuomone, jei dėl tarptautinės apsaugos prašytojo poreikio remtis Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje numatytomis teisminėmis teisių gynimo priemonėmis galėtų susiklostyti tokia situacija, kuriai esant dėl taip bylinėjantis prarasto laiko, kurio prašytojas, regis,

[25] Nors dėl papildomos apsaugos nėra 21 konstatuojamajai daliai lygiavertės konstatuojamosios dalies, manau, kad po tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo bet kuris trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris atitinka Direktyvos 2011/95 V skyriuje nustatytas materialines papildomos apsaugos suteikimo sąlygas, turi subjektinę teisę būti pripažintas turinčiu papildomos apsaugos statusą, dar net prieš priimant oficialų sprendimą šiuo klausimu. Be to, 2016 m. kovo 1 d. Sprendimo *Kreis Warendorf ir Osso* (C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127) 32 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Direktyvos 2011/95 8, 9 ir 39 konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė nustatyti vienodą statusą visiems asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, tad jis nusprendė papildomos apsaugos statuso gavėjams suteikti tas pačias teises ir lengvatas, kuriomis naudojasi pabėgėliai, išskyrus būtinas ir objektyviai pagrįstas išimtis. Šiuo klausimu nėra numatyta jokios leidžiančios nukrypti nuostatos, susijusios su papildomos apsaugos gavėjais pagal Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalį. Šioje nuostatoje konkrečiai nurodytas tarptautinės apsaugos gavėjas.

[26] Mano nuomone, pabėgėlių deklaratyvaus statuso klausimas kilo, be kita ko, todėl, kad Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 2 dalies a punkte konkrečiai numatyta, kad ši direktyva netaikoma, jeigu globėjas „prašo pripažinti pabėgėlio statusą, ir dėl jo prašymo dar nėra galutinio sprendimo“. Žr. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimą *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 50 punktas). Direktyvoje 2011/95 nėra lygiavertės nuostatos.

[27] 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248) 60 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad „jeigu į tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo datą būtų atsižvelgiama kaip į datą, kuria reikia remtis vertinant pabėgėlio amžių Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkto taikymo tikslais, tai leistų užtikrinti vienodą ir numatomą visų prašymus pateikusių asmenų, kurie chronologiškai yra tokioje pačioje situacijoje, vertinimą ir garantuotų, kad tai, ar prašymas bus patenkintas, iš esmės priklausys nuo aplinkybių, kurios susijusios su prašymą pateikusiu asmeniu, o ne nuo administracijos, pavyzdžiui, kiek ji užtruks nagrinėdama tarptautinės apsaugos prašymą ar prašymą dėl šeimos susijungimo“.

[28] 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577, 43 punktas). Be to, toje byloje nagrinėtas leidimas atvykti į šalį ir gyventi joje pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalies c punktą nėra, kaip nurodo Komisija, deklaratyvus aktas.

negalėjo kontroliuoti, šeimos nariai netektų teisės išsaugoti šeimos vientisumą ir visas iš to kylančias teises, suteikiamas, be kita ko, pagal Direktyvą 2011/95, galėtų būti pažeistos ne tik Chartijos 7 ir 24 straipsniuose užtikrinamos teisės [29], bet ir Chartijos 47 straipsnis. Tokia situacija galėtų sudaryti kliūčių pasinaudoti priešingu atveju prieinamomis teisminėmis teisių gynimo priemonėmis ir nepagrįstai atgrasyti nuo rėmimosi jomis [30].

70. Šiuo klausimu manau, kad Vokietijos ir Vengrijos vyriausybių nurodyta aplinkybė [31], jog pagal Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalį reikalaujama, kad valstybės narės teismas, pirmąja instancija nagrinėjantis skundą dėl sprendimo dėl tarptautinės apsaugos prašymo, išsamiai ir *ex nunc* išnagrinėtų faktines ir teisines aplinkybes, neturi reikšmės sprendžiant, be kita ko, į kokį laiko momentą reikia atsižvelgti vertinant, ar apsaugos suteikimo reikalavimus atitinkantis asmuo (šioje byloje nagrinėjamu atveju – SE sūnus) yra „nepilnametis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką. Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalies tikslas – užtikrinti, kad kompetentingo teismo sprendimas dėl tarptautinės apsaugos būtų pagrįstas naujausiomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis [32]. Ši nuostata neturi jokio poveikio šeimos narių teisei pagal Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalį reikalauti šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytų lengvatų ar laiko momentui, į kurį atsižvelgiant šios teisės kyla.

71. Kalbant apie 1 klausimo c punkte nurodytą laiko momentą, t. y. SE atvykimo į Vokietijos Federacinę Respubliką datą, pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punktą aiškiai reikalaujama, kad nagrinėjami šeimos nariai „[būtų] toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje“ [33]. Tam, kad ši nuostata būtų taikoma, SE turėtų būti atvykęs į Vokietijos Federacinę Respubliką dar prieš sūnui tampant pilnamečiui, o šis turėtų būti pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą dar būdamas nepilnametis, turint omenyje tai, kad SE siekia iš šio statuso kylančių teisių.

72. Nors buvimas atitinkamoje valstybėje narėje ir atitinkamo „nepilnamečio“ prašymas suteikti tarptautinę apsaugą yra būtinos sąlygos, vis dėlto jų savaime nepakanka, kad atsirastų teisė į Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nurodytas lengvatas. Tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kurie atskirai neatitinka tokios apsaugos reikalavimų, pagal Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalį privalo faktiškai „*reikalauti* 24–35 straipsniuose nurodyt[ų] lengvat[ų] <...>“ [34]. Mano nuomone, būtent šis reikalavimas lemia teisės į aptariamas

[29] Taip pat žr. generalinio advokato G. Hogan išvadą byloje *B. M. M. ir B. S. (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, EU:C:2020:222, 43 punktas).

[30] Pagal analogiją žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577, 53–55 punktai).

[31] Vokietijos vyriausybės nuomone, kalbant apie sąlygą, kad apsaugos gavėjas turi būti „nepilnametis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, svarbi yra sprendimo dėl šeimos nario, pageidaujančio remtis iš apsaugos gavėjo turimos teisės kylančia teise, prašymo priėmimo data. Minėta vyriausybė visų pirma pažymi, jog, turint omenyje tai, kad Direktyvos 2011/95 46 straipsnio 3 dalyje reikalaujama išsamios *ex nunc* peržiūros, Sąjungos teisė grindžiama principu, kad lemiama yra peržiūros dieną buvusi faktinė ir teisinė situacija. Tai suteikia pagrindą nesiremti tuo momentu iki sprendimo priėmimo dienos, kai turi būti faktinės sąlygos, kad giminaitį būtų galima pripažinti šeimos nariu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte pateiktą apibrėžtį. Vengrijos vyriausybės nuomone, Teisingumo Teismo išvados 2020 m. liepos 16 d. Sprendime *État belge (Šeimos susijungimas – nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577) netaikytinos šiai bylai *mutatis mutandis*, visų pirma atsižvelgiant į Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalyje nustatytą reikalavimą, kurį Teisingumo Teismas patvirtino 2018 m. liepos 25 d. Sprendime *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584), kad atliekant išsamų nagrinėjimą *ex nunc* turi būti vertinami ir faktiniai, ir teisiniai prieglobsčio prašymo aspektai. Kaip nurodo minėta vyriausybė, jei po prašymo padavimo nepilnametis tampa pilnametis, tai, atsižvelgiant į *ex nunc* nagrinėjimo reikalavimą, yra aplinkybė, į kurią teismas, priimdamas sprendimą, negali neatsižvelgti. Vengrijos vyriausybė mano, kad tas pats principas taikytinas per administracinę procedūrą. Taigi ji dar kartą patvirtina, kad sprendimo dėl (SE) prašymo suteikti tarptautinę apsaugą, grindžiamą šeimos padėtimi, priėmimo data ir yra būtent tas laiko momentas, pagal kurį reikia vertinti „nepilnamečio“ statusą.

[32] Pagal analogiją dėl administracinės procedūros taip pat žr. Direktyvos 2013/32 10 straipsnio 3 dalies b punktą ir 45 straipsnio 2 dalies a punktą. Dėl nacionalinių teismų žr. *AsylG* 77 straipsnį.

[33] Pagal šią nuostatą taip pat nustatytas reikalavimas, kad „šeima jau egzistavo kilmės šalyje“.

[34] Išskirta mano.

lengvatas nagrinėjimą, todėl yra reikšmingas laiko momentas vertinant Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nurodyto tarptautinės apsaugos gavėjo „nepilnamečio“ statusą.

73. Manau, jog tam, kad tėvas galėtų pasinaudoti Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje numatytomis teisėmis, remdamasis tuo, kad jis yra „nepilnamečio“ tarptautinės apsaugos gavėjo „šeimos narys“, šis tėvas turi faktiškai remtis šiomis teisėmis arba reikalauti jų, kol tarptautinės apsaugos gavėjas dar yra nepilnametis. Taigi tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, reikšmingas laiko momentas vertinant „nepilnamečio“ statusą pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką iš esmės yra ta diena, kai prieglobsčio prašytojas (SE) pateikė prieglobsčio prašymą (1 klausimo b punktas – 2016 m.). Atsižvelgdamas į aiškią Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies formuluotę nemanau, kad tarptautinės apsaugos gavėjo (SE sūnaus) prieglobsčio prašymo pateikimo data [35] pati savaime yra reikšminga vertinant „nepilnamečio“ statusą pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką (1 klausimo d punktas – 2012 m.).

74. Vadinasi, reikšmingas laiko momentas SE sūnaus „nepilnamečio“ statusui įvertinti pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką yra ta diena, kai SE pateikė prieglobsčio prašymą (1 straipsnio b punktas – 2016 m.), jeigu jo sūnus paprašė tarptautinės apsaugos dar *prieš* tapdamas pilnametis ir jeigu *abu* nagrinėjami šeimos nariai yra toje pat valstybėje narėje dar prieš SE sūnui tampant pilnamečiui.

75. Kadangi manau, kad lemiamas yra tas laiko momentas, kai SE pateikė prieglobsčio prašymą, tai reiškia, kad tam tikrą reikšmę turi ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškeltas antrasis prejudicinis klausimas. Šiuo klausimu siekiama sužinoti, ar reikšmingas laiko momentas yra data, kai buvo pareikštas pageidavimas gauti prieglobstį, ar oficialaus prieglobsčio prašymo pateikimo data [36].

76. Norint atsakyti į šį klausimą reikia išaiškinti Direktyvos 2013/32 6 straipsnį. Mano nuomone, atsakymą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą galima rasti 2020 m. birželio 25 d. Sprendimo *Ministerio Fiscal (Institucija, galinti gauti tarptautinės apsaugos prašymą)* (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495) 92–94 punktuose, kuriuose iš esmės nurodyta, kad pagal Direktyvos 2013/32 6 straipsnio 1 dalį trečiosios šalies pilietis įgyja tarptautinės apsaugos prašytojo statusą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/32 2 straipsnio c punktą, *nuo to momento, kai tokios apsaugos „papraš*o“. Norint „paprašyti“ tarptautinės apsaugos *nereikia* jokių administracinių formalumų, nes tokie formalumai atliekami „pateikiant“ prašymą. Taigi tarptautinės apsaugos prašytojo statuso įgijimas negali priklausyti nei nuo prašymo įregistravimo, nei nuo jo pateikimo ir to, jog trečiosios šalies pilietis išreiškia norą prašyti tarptautinės apsaugos „kitoje institucijoje“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/32 6 straipsnio 1 dalies antrą

[35] SE sūnus pateikė prieglobsčio prašymą 2012 m.

[36] Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 3 punkte šį prašymą pateikęs teismas nurodė, kad 2016 m. vasario mėn. SE paprašė prieglobsčio, o 2016 m. balandžio 21 d. pateikė oficialų tarptautinės apsaugos prašymą. Minėtas teismas savo prašymo 20 ir 21 punktuose taip pat pažymėjo, kad *AsylG* 13 straipsnio 1 dalyje nenustatytas reikalavimas dėl konkrečios formos, o pagal *AsylG* 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį prieglobsčio prašymas iš esmės turi būti oficialiai pateiktas kompetentingam Federalinės tarnybos vietos padaliniui. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tai, kad Direktyvos 2013/32 6 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama numatyti, kad prašymas būtų pateiktas oficialiai, ir reikalaujama tik to, kad jos sudarytų galimybes tai padaryti kuo greičiau, šiuo tikslu nenurodant jokių konkrečių terminų, galėtų paskatinti vertinti „nepilnamečio“ statusą oficialaus prašymo pateikimo metu. Nors šiuo atveju konkretus trumpiausias, įprastas ar ilgiausias terminas nenustatytas, pateikti oficialų prašymą turi būti sudaryta galimybė nedelsiant, t. y. nepagrįstai neatidėliojant. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, jog nebuvo neabejotinai nustatyta, ar atsižvelgimas į oficialaus prašymo pateikimą atitinka vienodo požiūrio, teisinio saugumo ir veiksmingumo principus.

pastraipą, pakanka, kad jam būtų suteiktas tarptautinės apsaugos prašytojo statusas. Taigi tokio prašymo pateikimo pakanka, kad būtų pradėtas skaičiuoti šešių darbo dienų terminas, per kurį atitinkama valstybė narė turi užregistruoti tokį prašymą.

77. Taigi atrodo, kad reikšmingas laiko momentas, susijęs su SE prieglobsčio prašymu, buvo 2016 m. vasario mėn., o ne jo oficialaus prašymo suteikti tarptautinę apsaugą data (2016 m. balandžio 21 d.), bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Kadangi SE prieglobsčio prašymas buvo pateiktas dar tada, kai jo sūnus dar buvo nepilnametis, tai reiškia, kad pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką SE buvo šeimos narys.

78. Taigi atsakydamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį ir antrąjį klausimus, laikausi nuomonės, kad tokios bylos, kaip pagrindinė byla, aplinkybėmis reikšmingas laiko momentas vertinant, ar tarptautinės apsaugos gavėjas yra „nepilnametis“ pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką yra jo tėvo prašymo suteikti tarptautinę apsaugą pagal Direktyvos 2013/32 6 straipsnio 1 dalį pateikimo data, jeigu tarptautinės apsaugos gavėjas kreipėsi dėl šios apsaugos dar prieš tapdamas pilnametis ir abu atitinkami šeimos nariai buvo toje pačioje valstybėje narėje dar prieš tarptautinės apsaugos gavėjui tampant pilnamečiui.

B. Trečiasis prejudicinis klausimas

79. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, siejamą su šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalimi, reikalaujama, kad aptariami „šeimos nariai“ atnaujintų „šeimos gyvenimą“, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 7 straipsnį, ar šeimos nario statusui nustatyti vis dėlto pakanka, kad apsaugos gavėjas ir jo šeimos narys tik tuo pačiu metu būtų priimančiojoje valstybėje narėje [37].

80. Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečioje įtraukoje šeimos narių sąvoka, kiek tai susiję su tarptautinės apsaugos gavėjo tėvu [38], priklauso tik nuo trijų sąlygų, t. y. kad šeima jau būtų egzistavusi kilmės šalyje [39], kad apsaugos gavėjo šeimos nariai būtų toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje ir kad tarptautinės apsaugos gavėjas būtų nesusituokęs nepilnametis.

81. Pagal minėtą nuostatą, visų pirma reikalavimą būti toje pat valstybėje narėje, nereikalaujama, kad nagrinėjami šeimos nariai atnaujintų šeimos gyvenimą, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 7 straipsnį. Chartijos 7 straipsnyje reikalaujama gerbti šeimos gyvenimą. Vis dėlto jame nenustatyta jokių konkrečių įpareigojimų šeimos nariams, susijusių su jų šeiminių santykių intensyvumu.

[37] Vokietijos vyriausybė mano, kad Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte pateikta apibrėžtis negali būti nagrinėjama atskirai nuo šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalies, kuria siekiama išsaugoti šeimos vientisumą. Taigi būtina, kad apsaugos gavėjo ir prieglobsčio prašytojo šeimos gyvenimas, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 7 straipsnį, būtų atnaujintas priimančiojoje valstybėje narėje. Be to, į teritoriją turi būti atvykta siekiant (vėl) įgyvendinti tėvų valdžią. Vengrijos vyriausybės nuomone, pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką siekiant reikalauti šeimos nario statuso nepakanka, kad šeimos nariai tuo pat metu būtų valstybės narės teritorijoje, nes dar būtina, kad tarp jų tikrai būtų šeimos ryšiai, o tai reiškia, kad šeimos gyvenimas tarp vieno iš tėvų ir nepilnamečio vaiko turi būti faktiškai atnaujintas atitinkamoje valstybėje narėje.

[38] Šioje nuostatoje nurodyta „tėvas, motina ar kitas suaugęs asmuo <…> *atsakingas* už tarptautinės apsaugos gavėją“. Išskirta mano. Jei tarp vieno iš tėvų ir nesusituokusio nepilnamečio vaiko preziumuojamas šeimos santykis, kai yra įvykdytos visos Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto sąlygos, manau, kad santykis su kitu suaugusiuoju, kaip su „vienu iš tėvų“, taip pat turi būti įrodytas teisiškai arba atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės praktiką.

[39] Mano nuomone, šeimos narių gali būti reikalaujama pateikti dokumentinių įrodymų, patvirtinančių, kad šeima jau buvo kilmės šalyje. Pagal analogiją žr. Direktyvos 2003/86 5 straipsnio 2 dalį, kurioje reikalaujama, kad kartu su valstybės narės kompetentingoms institucijoms pateiktu prašymu leisti atvykti į šalį ir gyventi joje būtų pateikti dokumentiniai šeimos santykių įrodymai.

82. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės užtikrina galimybę išsaugoti šeimos vientisumą. Šiuo klausimu minėtos direktyvos 23 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms nustatomi konkretūs pozityvūs įpareigojimai ir aiškiai apibrėžiamos juos atitinkančios asmeninės subjektinės teisės. Šioje nuostatoje valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad „šeimos nariai“, kaip jie apibrėžiami Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte, turėtų teisę reikalauti šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytų lengvatų. Šios lengvatos iš esmės privalo būti suteiktos šeimos nariams [40]. Valstybėms narėms šiuo klausimu nepalikta jokios diskrecijos [41].

83. Kaip savo pastabose teisingai nurodė Komisija, iš tikrųjų šeimos santykių atnaujinimas negali priklausyti vien nuo atitinkamų šeimos narių pageidavimų; jis veikiau priklauso nuo sąlygų, kurių jie negali kontroliuoti, pavyzdžiui, to, kur jie gyvena. Turint omenyje tai, kad Direktyvoje 2011/95 šiuo klausimu nenustatyta jokių kriterijų, neaišku, kaip kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų sąžiningai, objektyviai ir proporcingai stebėti ir vertinti šeimos santykių atnaujinimą.

84. Vis dėlto, jei nesusituokęs nepilnametis sulaukęs pilnametystės aiškiai raštu nurodo, kad nepageidauja išsaugoti šeimos vientisumo, Direktyvos 2011/95 23 straipsnio tikslas negali būti pasiektas ir kompetentingos nacionalinės institucijos neprivalo suteikti šeimos nariams atitinkamų lengvatų pagal šios direktyvos 24–35 straipsnius.

85. Nors 2016 m. balandžio 20 d. SE sūnui suėjo 18 metų ir jis tapo pilnametis, Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra jokios informacijos, kad jis kuriuo nors etapu būtų prieštaravęs šeimos vientisumo išsaugojimui ar susijungimui su tėvu, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

C. Ketvirtasis prejudicinis klausimas

86. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar prieglobsčio prašytojo, kaip šeimos nario (SE), statusas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, pasibaigia apsaugos gavėjui (SE sūnui) sulaukus pilnametystės arba susituokus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar apsaugos gavėjo tėvo statusas kaip šeimos nario, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, iš esmės išlieka ir po to, kai vaikas sulaukia pilnametystės (be situacijos, kai pasibaigia tėvo buvimas priimančiojoje valstybėje narėje arba vaikas nebeatitinka apsaugos reikalavimų), ar išnyksta suėjus tam tikram terminui arba atsitikus tam tikriems įvykiams [42].

87. Manau, kad pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką ir 23 straipsnio 2 dalį šeimos narių teisės *neišlieka* neribotą laiką.

[40] Nebent tam tikrais atvejais, kai dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių reikalaujama kitaip. Pavyzdžiui, žr. Direktyvos 2011/95 24 ir 25 straipsnius.

[41] Išskyrus konkrečias šių įpareigojimų išimtis, numatytas Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 3 ir 4 dalyse. Taigi šeimos narys negali pasinaudoti Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 1 ir 2 dalimis, jei tarptautinė apsauga negalėtų būti jam suteikta pagal šios direktyvos III ir V skyrius. Žr. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 3 dalį. Be to, valstybės narės gali atsisakyti suteikti nagrinėjamas lengvatas, jas sumažinti arba panaikinti dėl nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių. Žr. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 4 dalį. Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra jokios informacijos, kad šios išimtys turėtų kokią nors reikšmę šioje byloje.

[42] Vokietijos ir Vengrijos vyriausybių nuomone, pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką šeimos nario statusui būtina, kad nagrinėjamas asmuo būtų nepilnametis ir nesusituokęs. Vadinasi, šeimos nario statusas pasibaigia, kai nagrinėjamas asmuo sulaukia pilnametystės arba susituokia. Komisijos nuomone, pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką ir 23 straipsnio 2 dalį šeimos narių teisės išlieka ir po to, kai apsaugos gavėjas sulaukia pilnametystės, kol galioja jiems pagal šios direktyvos 24 straipsnio 2 dalį išduotas leidimas gyventi šalyje.

88. Mano nuomone, šeimos narių teisė pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką reikalauti šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytų lengvatų po to, kai papildomos apsaugos gavėjas sulaukia pilnametystės, išlieka tiek ilgai, kiek galioja jiems pagal šios direktyvos 24 straipsnio 2 dalį išduotas leidimas gyventi šalyje.

89. Šiuo klausimu Direktyvos 2011/95 24 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „valstybės narės išduoda papildomos apsaugos statuso gavėjams ir *jų šeimos nariams* pratęsiamą leidimą gyventi šalyje, kuris turi galioti *ne trumpiau kaip vien[us] metus*, o pratęsimo atveju – ne trumpiau kaip dvejus metus, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip“ [43].

VII. Išvada

90. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta pirma, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) pateiktus prejudicinius klausimus:

Tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, reikšmingas laiko momentas vertinant, ar tarptautinės apsaugos gavėjas yra „nepilnametis“ pagal 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką, yra ta data, kai jo tėvas pateikė tarptautinės apsaugos prašymą pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos 6 straipsnio 1 dalį, jeigu tarptautinės apsaugos gavėjas pateikė šios apsaugos prašymą dar prieš tapdamas pilnametis ir abu atitinkami šeimos nariai buvo toje pačioje valstybėje narėje dar iki tarptautinės apsaugos gavėjui sulaukus pilnametystės.

Pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką šeimos narių sąvoka, kalbant apie tarptautinės apsaugos gavėjo tėvą, priklauso tik nuo trijų sąlygų, t. y. kad šeima jau būtų egzistavusi kilmės šalyje, kad tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai būtų toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje ir kad tarptautinės apsaugos gavėjas būtų nesusituokęs nepilnametis. Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečioje įtraukoje nėra reikalavimo, kad atitinkami šeimos nariai atnaujintų šeimos gyvenimą, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį. Jei nesusituokęs nepilnametis, nurodytas Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtraukoje, sulaukęs pilnametystės aiškiai raštu nurodo, kad nepageidauja išsaugoti šeimos vientisumo, tada Direktyvos 2011/95 23 straipsnio tikslas negali būti pasiektas ir kompetentingos nacionalinės institucijos neprivalo suteikti šeimos nariams atitinkamų lengvatų pagal šios direktyvos 24–35 straipsnius.

Šeimos narių teisės pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečią įtrauką ir jos 23 straipsnio 2 dalį nėra suteikiamos neribotam laikui. Šeimos narių teisė remiantis Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečia įtrauka reikalauti šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytų lengvatų išlieka po to, kai papildomos apsaugos gavėjas sulaukia pilnametystės, iki kol baigs galioti jiems pagal šios direktyvos 24 straipsnio 2 dalį išduotas leidimas gyventi šalyje.

[43] Išskirta mano.